

Jaros, Tadeusz

Odrodzenie : 11 listopada 1918 rok

Przegląd Pruszkowski nr 2, 23-25

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ODRODZENIE

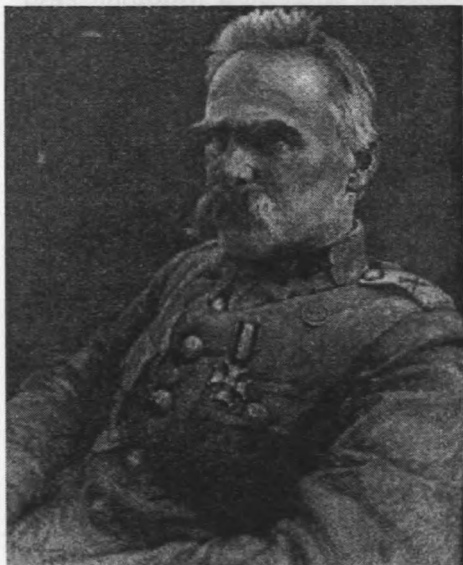
11 LISTOPADA 1918 ROK

Na początku listopada 1918 roku, w czasie, kiedy dobiegała końca I wojna światowa, Polska budziła się do samodzielnego życia, ale w jakże tragicznej sytuacji.

Na ziemiach polskich panowała jeszcze okupacja niemiecka. Od wschodu wzrastała bolszewicka nawała. W Małopolsce Wschodniej, ogarniętej rewoltą ukraińską, garstka obrońców Lwowa walczyła o utrzymanie tego miasta dla Polski. Wielkopolska i Śląsk nadal pozostawały pod jarzmem pruskim.

Przez nasz kraj przetaczały się masy żołnierskie demobilizującej się armii austriackiej i wracających z niewoli jeńców rosyjskich. Z Rosji, objętej rewolucją, tłumnie powracali uchodźcy, ewakuowani tam w 1915 r. Kraj był zrujnowany przez wojnę i ograbiony przez zaborców.

Tę tragiczną sytuację w kraju pogarszały jeszcze rozgrywki polityczne i społeczne, a miejscami ferment komunistyczny.

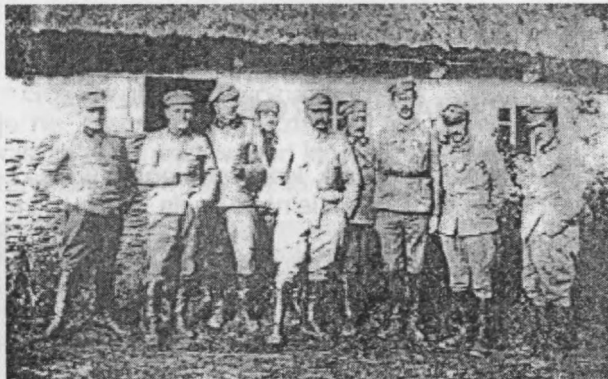

Marszałek Józef Piłsudski (mal. L. Łopiański)

Bezsilną była namiastka władzy - Rada Regencyjna utworzona przez okupantów.

W takiej to dziejowej chwili rodziła się i kształtowała okupiona krwią pokoleń niepodległość Polski.

Rankiem 10 listopada 1918 roku przybył do Warszawy z twierdzy magdeburskiej Józef Piłsudski, uważany w tym momencie historycznym za jednego człowieka zdolnego do ujęcia w swe ręce kierownictwa akcji wyzwolenia Polski. Jego powrót stał się sygnałem do natychmiastowego pozbycia się z miasta 30-tysięcznego garnizonu niemieckiego. W dniach 10 i 11 listopada, głównie siłami Polskiej Organizacji Wojskowej (POW), trwało rozbrajanie Niemców. Po kilkudziesięciu zaledwie godzinach Warszawa była wolna. W byłym Królestwie Polskim rozbrajanie zakończono 19 listopada.

J. Piłsudski w gronie oficerów

Wieczorem 11 listopada 1918 r. Rada Regencyjna przekazała Józefowi Piłsudskiemu władzę wojskową, a 14 listopada także pełnię władzy państwowej. Oprócz Rady Regencyjnej złożyły władzę w ręce Komendanta: Tymczasowy Rząd Lubelski (powstały 6 listopada 1918 r.), Komisa

sja Likwidacyjna działająca na terenie Krakowa i inne, mniejsze ośrodki władzy.

Tego samego dnia Józef Piłsudski złożył publiczne oświadczenie w sprawie utworzenia najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej, aż do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego, obejmującego wszystkie trzy zabory.

Pierwszym aktem polityki zagranicznej było wysłanie przez Józefa Piłsudskiego w dniu 16 listopada 1918 r. do szefów mocarstw depechy, notyfikującej powstanie państwa polskiego.

Tak odradzała się Polska, ale były to dopiero początki jej niepodległego bytu. W zasięgu władzy polskiej znajdowały się wtedy jedynie ziemie byłego Królestwa Polskiego i Małopolski - a i to nie wszystkie. Państwo Polskie nie było jeszcze w pełni zjednoczone, nie miało ustalonych granic, obejmowało obszar zaledwie około 140 tys.km², na których mieszkało około 14,5 milionów ludności.

Proces wyzwiania Polski spod władzy zaborców trwał dłuższy okres, co spowodowało, że władze nie mogły ustalić konkretnej daty początku II Rzeczypospolitej. Dopiero w roku 1937 sejm RP ogłosił na mocy uchwały dzień 11 listopada świętem narodowym odzyskania niepodległości przez Polskę.

Po 123 latach niewoli Polska powstała, aby zacząć żyć na nowo życiem własnym, samodzielnym, w chwale wolności i niepodległości.

DEPEZA DO SZEFOW MOCARSTW NOTYFIKUJACA POWSTANIE PAŃSTWA POLSKIEGO

*Do P. Prezydenta Stanów Zjednoczonych,
Do Królestwa Rządu Angielskiego,
Do Rządu Rzeczypospolitej Francuskiej,
Do Królewskiego Rządu Włoskiego,
Do Cesarskiego Rządu Japońskiego,
Do Rządu Rzeczypospolitej Niemieckiej i do Rządów wszystkich Państw
Wojujących i Neutralnych*

Jako Wódz Naczelny Armii Polskiej pragnę notyfikować rządowi i narodowi wojującym i neutralnym istnienie Państwa Polskiego Niepodległego, obejmującego wszystkie ziemie zjednoczonej Polski.

Sytuacja polityczna w Polsce i jarzmo okupacji nie pozwoliły dotychczas narodowi polskiemu wypowiedzieć się swobodnie o swym losie. Dzięki zmianom, które nastąpiły wskutek świetnych zwycięstw armii sprzymierzonych - wznowienie niepodległości i suwerenności Polski staje się odtąd faktem dokonany.

Państwo Polskie powstaje z woli całego narodu i opiera się na podstawach demokratycznych. Rząd Polski zastąpi panowanie przemocy, która przez sto czterdzieści lat ciążyła nad losami Polski - przez ustrój zbudowany na porządku i sprawiedliwości. Opierając się na Armii Polskiej pod moją komendą, mam nadzieję, że odtąd żadna armia obca nie wkroczy do Polski, nim nie wyrazimy w tej sprawie formalnej woli naszej. Jestem przekonany, że potężne demokracje Zachodu udzielą swej pomocy i braterskiego poparcia Polskiej Rzeczypospolitej Odrodzonej i Niepodległej.

**ZA MINISTRA SPRAW ZEWNETRZNYCH
FILIPOWICZ**

**WÓDZ NACZELNY
PIŁSUDSKI**

Warszawa, dn. 16-go listopada 1918 r.

J. Piłsudski, Pisma ..., t.5, s.20